

בס"ד, כסלו תשפ"ב

דבר תורה לפרשת וישב – הרב דוד בגנו

"יעשנה בלבב שלם"

התורה מספרת על הצלת יוסף על ידי ראובן בכך שמנע את הריגתו והשלכתו לבור (בראשית לז, כא-כב):

(כא) וישמע ראובן ויצלהו מידם ויאמר לא נכנו נפש:

(כב) ויאמר אלהם ראובן אל-תשפכו דם השליכו אלו אל-הבור הזה אשר במדבר ויד אל-תשלחו-בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל-אביו:

חז"ל אומרים במדרש על מעשה זה (רות רבה ה, ו):

אמר ר' יצחק בר מריון בא הכתוב ללמדך שאם אדם עושה מצוה יעשנה בלבב שלם שאלו היה ראובן יודע שהקב"ה מכתוב עליו (בראשית ל"ז) וישמע ראובן ויצילהו מידם, בכתפו היה מוליכו אצל אביו, ואילו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו (שמות ד') הנה הוא יוצא לקראתך, בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בעז שהקב"ה מכתוב עליו ויצבט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר, עגלות מפוטמות היה מאכילה

לפי המדרש, אם ראובן היה יודע שיכתבו עליו בתורה את מעשה ההצלה – היה עושה אותו בצורה הרבה יותר "מהודרת" – היה מרכיב את יוסף על כתפיו ומחזירו הבית. וכך גם לגבי אהרן ובוועז. ומהם נלמד גם אנחנו לעשות את המצוות בלבב שלם.

הדברים קשים להבנה - וכי "מה יכתבו עלי" היה משפיע על ראובן, אהרן ובוועז?!

פירוש הדברים: לא מצאנו בתורה פסוק כמו "ויאמר אברהם לשרה: מה שלומך היום?" למרות שברור שאברהם שאל את שרה את השאלות הללו. הסיבה לכך, כיון שהתורה אינה כותבת דברים רגועים רק לאותו זמן ואותה שעה אלא דברים ששייכים ומשפיעים לנצח.

בגמרא במסכת מגילה מבואר (יד, א) שהיו לעם ישראל נביאים כפליים כיוצאי מצרים (בזמן ששרתה נבואה בישראל). מקשה הגמרא: א"כ, מדוע יש לנו רק כמה עשרות נביאים בתנ"ך? ומתרצת: רק נבואה שנצרכה לדורות נכתבה, ותו לא.

לפי זה, יובנו דברי המדרש: כשראובן רצה להציל את יוסף – הוא פעל כך משום רחמנותו על אחיו הקטן, המחשבה על הסבל של יעקב וכו'. המניעים לפעולה היו מקומיים לזמנם ושעתם. אך במבט אחורה אנחנו רואים שבזכות הפעולה הזו נבנה בניין של נצח – יוסף ניצל, ירד למצרים, הביא לירידת כל משפחתו למצרים, יצירת עם ישראל, יציאת מצרים וכו'! את זה התורה ציינה בכך שכתבה שראובן רצה להציל את יוסף. וממילא, אם ראובן היה יודע שמשמעות הפעולה שלו היא במימד של נצח – ודאי שהיה עושה אותה הרבה יותר בעוצמה ובהידור.

וכנ"ל לגבי אהרן (בזכות ה"ושמח בליבו" משה רבנו ע"ה הסכים ללכת בשליחותו של הקב"ה לגאול את ע"י) ולגבי בוועז (בזכות מה שקירב את רות בשדה – התקרבה אליו עוד והתחנתה עימו בסופו של דבר, ומהם יצא דוד המלך ע"ה ומשיח בן דוד).

המדרש (רות רבה) מסיים:

ר' כהן ור' יהושע דסכנין בשם ר' לוי לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביא כותבה ועכשיו כשאדם עושה מצוה מי כותבה, אליהו כותבה ומלך המשיח והקדוש ב"ה חותם על ידיהם, הה"ד (מלאכי ג') אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו'.

עלינו לזכור לעשות מצוה וכל מעשה טוב בלבב שלם, כיון שכל מעשה טוב שאנחנו עושים – יתכן שיש בו מימד של נצח! והמעשה יופיע בספר התורה של הגאולה שיתגלה במהרה בימינו אמן.